

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

HUDEBNÍ UMĚNÍ

HOUSLE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mediální obraz České filharmonie v letech

1996 a 2016

Jan Pěruška

Vedoucí práce: prof. Ivan Štraus

Oponent práce: MgA. Pavel Hůla

Datum obhajoby: 5. 6. 2018

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2018

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Violin

BACHELOR'S THESIS

**Media Image of the Czech Philharmonic
in 1996 and 2016**

Jan Pěruška

Supervisor: prof. Ivan Štraus

Examiner: MgA. Pavel Hůla

Date of Graduation: 5. 6. 2018

Academic degree: BcA.

Prague, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Mediální obraz České filharmonie v letech 1996 a 2016

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne 30.4.2018

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Bakalářská práce nazvaná *Mediální obraz České filharmonie v letech 1996 a 2016* se zaměřuje na analýzu a následné porovnání mediálních výstupů o nejvýznamnějším českém orchestru v obdobích, kdy slavil sté a sté dvacáté výročí existence. Mezi zkoumaná periodika patří deník Mladá fronta Dnes, v obou zmíněných letech nejčtenější nebulvární český deník, a měsíčník Hudební rozhledy, který patří od roku 1948 mezi zásadní české odborné časopisy věnované vážné hudbě. Cílem práce je zjistit, jak byla v obou médiích České filharmonie prezentována a zda se změnil její mediální obraz.

Klíčová slova

Česká Filharmonie, hudba, Mladá fronta Dnes, Hudební rozhledy, média, analýza

Abstract

Bachelor thesis called *Media Image of the Czech Philharmonic Orchestra in 1996 and 2016* is focused on an analysis and a comparison of the most important Czech orchestra's media outcomes during two periods, in which 100th and 120th anniversary of the Czech Philharmonic were celebrated. The analyzed media are: Mladá fronta Dnes, the best-selling Czech broadsheet newspaper, and Hudební rozhledy, one of the most important Czech classical music magazines since 1948. This thesis should target, how the Czech Philharmonic Orchestra was presented in media and how it changed its media image.

Keywords

Czech Philharmonic, Music, Mladá fronta Dnes, Hudební rozhledy, Media, Analysis

Obsah

1. ÚVOD	1
2. TEORETICKÝ ZÁKLAD	2
2.1 Analýza obsahu médií	2
2.2 Postup práce	3
3. ČESKÁ FILHARMONIE V MLADÉ FRONTĚ DNES – ROK 1996	4
3.1 Kauza Albrecht	4
3.2 Pokrizové období + Nová krize	9
4. ČESKÁ FILHARMONIE V MLADÉ FRONTĚ DNES – ROK 2016	10
5. ČESKÁ FILHARMONIE V HUDEBNÍCH ROZHLEDECH – ROK 1996	16
6. ČESKÁ FILHARMONIE V HUDEBNÍCH ROZHLEDECH – ROK 2016	23
7. ZÁVĚR	28
8. LITERATURA A POUŽITÉ ZDROJE	30

Seznam použitých zkratk

ČF – Česká filharmonie

MfD – Mladá fronta Dnes

FOK – Symfonický orchestr Hlavního města Prahy FOK

SOČR – Symfonický orchestr Českého rozhlasu

např. - například

tzn. – to znamená

tzv. – tak zvané

str. - strana

LN – Lidové noviny

ČTK – Česká tisková kancelář

1. Úvod

Česká filharmonie oslavila v lednu 2016 stodvacáté výročí od svého prvního koncertu. Za dobu své existence se orchestr stal nejznámější českou institucí vážné hudby, jako jediné symfonické těleso v Česku patří mezi příspěvkové organizace Ministerstva kultury a od nástupu současného generálního ředitele Davida Marečka v roce 2011 se viditelně snaží zařadit mezi elitní světové orchestry.

Z vlastní zkušenosti mohu posoudit, že o koncerty filharmonie byl v jubilejní 120. sezoně eminentní zájem: řada z nich nabídla světově uznávané interprety a většinu z nich sledovala vyprodaná Dvořákova síň Rudolfiny, což je v porovnání s koncerty jiných pražských orchestrů, *FOK*, *SOČR* a *PKF – Prague Philharmonia*, věc (bohužel) výjimečná.

Česká filharmonie se těší také značné mediální pozornosti, což je věc, na níž bude stavět tato práce. Jak často se referuje o vystoupeních orchestru, jsou texty pozitivní, nebo i negativní? Jak se změnil přístup vybraných médií k filharmonii – a jak jí samotné k médiím?

Ne náhodou jsem si pro analýzu vybral dva nejzásadnější roky posledních pětadvaceti let, tedy rok 1996, v němž se měl orchestr radovat ze staletého jubilea existence, a rok 2016, kdy Česká filharmonie naposledy prožívala kulaté výročí.

Mezi zkoumaná média, nyní už prozradíme tištěná periodika, jsem zařadil – z důvodů praktických i logických – deník *Mladá fronta Dnes* a měsíčník *Hudební rozhledy*. MfD byla v roce 1996 podle statistik *Kanceláře ověřování nákladu tisku* nejčtenějším českým deníkem, s průměrným denním prodaným nákladem přesahujícím 330 tisíc výtisků¹, podle dat stejného zdroje v roce 2016 druhým nejčtenějším tuzemským deníkem (po *Blesku*, tzn. nejčtenějším nebulvárním, pozn. aut). *Hudební rozhledy* patří mezi nejvýznamnější české časopisy o klasické hudbě, vychází nepřetržitě od roku 1948 ve formě měsíčníku a přispívají do nich známí muzikologové, teoretici a představitelé vážné hudby.

¹ ABC ČR: Periodický tisk [online]. 1996 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>

2. Teoretický základ

2.1 Analýza obsahu médií

V době, která se vyznačuje bujením informací, jejichž množství se neregulovaně valí na společnost a je čím dál těžší rozlišit pravdu od lži, je důležitá připomínka zásadních postupů ke zkoumání mediálních obsahů. Už od poloviny dvacátého století je známa myšlenka Harolda Lasswella (americký politolog a teoretik komunikace, žijící ve 20. století; pozn.aut.), která upozorňuje na tři základní faktory komunikace: "kdo říká co - jakým způsobem - komu a s jakým účinkem". Pokud bychom aplikovali část z této definice, v analyzovaných textech půjde částečně o otázku "kdo říká co", přičemž zdroj informace je určen samotným výběrem analyzovaných médií. Zásadnější proto bude prostřední část Lasswellovy formule "jakým způsobem" - tato teze se dá rozšířit o řadu souvisejících postupů. Následující analýza se nebude týkat poslední části "komu a s jakým účinkem".

Obsahová analýza je jednou z metod výzkumu médií, která se ubírá směrem kvantitativním: *„kvantitativní metodika vychází z pozitivismu, který se začal rozvíjet ve druhé polovině 19. století jako snaha distancovat se od spekulací a osobních komentářů a ustavit poznání na základě faktů.“*² Je jasné, že zprvu - a nutno dodat, že dlouhá léta - se tento způsob přístupu k mediálním sdělením považoval za objektivní. Až ve druhé polovině 20. století začalo mezi výzkumníky převažovat přesvědčení, že by se měli v analýze obsahů pouštět více do hloubky a sledovat kontext. Proto se začínají řídit tzv. kvalitativními metodami, které se dají využít a aplikovat i v oblasti sociologie (např. skupinové rozhovory, pozorování). Důležitou tezí pro pochopení těchto metod je fakt, že *„vycházejí z představy, že poznání se děje na základě interpretace a je vždy subjektivní povahy.“*³

² TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. Str. 17

³ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. Str. 19

2.2 Postup práce

V prvotním postupu půjde o metodu kvantitativní, která je reprezentována Berelsenovou kvantitativní obsahovou analýzou, pro niž je „charakteristická vysoká míra standardizace, to znamená, že průběh sběru dat probíhá u všech zkoumaných prvků vzorku shodně“⁴. Na základě stanovení klíčového výrazu - „Česká filharmonie“ - je zkoumána četnost jeho výskytu ve vybraných médiích. Pro tuto práci jsem vybral dvě periodika - deník *Mladá fronta Dnes* a odborný hudební měsíčník *Hudební rozhledy*. Pomocí internetové databáze NEWTON Media Search a archivovaných výtisků se nejprve zaměřím na počet textů, které vyšly o České filharmonii v MfD v letech 1996 a 2016, respektive ve stejném období v *Hudebních rozhledech*.

Období jsem stanovil na základě toho, že v první polovině roku 1996 „dobíhala“ jubilejní stá sezona ČF a v roce 2016 stodvacátá sezona orchestru.

Protože je možné kombinovat kvantitativní a kvalitativní metody v rámci tzv. simultánní nebo sekvenční triangulace, prozkoumám výsledný vzorek publicistických textů o filharmonii také pomocí tzv. sémiotické analýzy, jež spadá do skupiny kvalitativních metod a „předmětem zájmu je především odkrývání významů mediovaných sdělení.“⁵ Při tomto postupu je klíčovým faktorem výzkumníkova znalost kulturních, společenských, politických nebo historických souvislostí.

Z výše uvedeného vyplývá, že nepůjde pouze o analýzu počtu příspěvků o ČF v daných obdobích a periodicích, ale i o analýzu jejich obsahu a významu. Na základě srovnání výsledků by mělo dojít ke zjištění, zda a jak se změnila pozice ČF ve vybraných médiích.

⁴ tamtéž

⁵ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. Str. 118

3. Česká filharmonie v Mladé frontě Dnes – rok 1996

1996	MfD	Texty nehudebního rázu	Texty o hudbě	Texty nepřímo se týkající ČF
Leden (Kauza Albrecht)	54 textů	43	2	9
Únor – červen (Pokrizové období)	46 textů	20	14	12
Červenec – prosinec (Nová krize)	19 textů	14	2	3

3.1. Kauza Albrecht

Z hlediska kvantitativního vidíme v roce 1996 tři jasně ohraničená údobí, jimž dominuje měsíc leden. Během něj vyšlo o orchestru, který právě oslavil sto let své existence, 54 textů, jež zmiňují Českou filharmonii. Jenže zevrubnější studium materiálů, které nejčtenější český deník publikoval, přináší zjištění, že klíčové není téma oslav staletých narozenin filharmonie, nýbrž že téměř veškerou pozornost uzmou spory kolem šéfdirigenta Gerda Albrechta.

Příčinou sváru jsou jeho vyjádření pro německá periodika, z nichž si bystřejší čeští novináři přeložili podstatné pasáže. A tak hned 3. ledna, kdy se na titulní straně MfD skví příležitostná poštovní známka věnovaná filharmonickému jubileu, je o čtrnáct stránek dále poprvé v měsíci nakousnuto téma Albrechtovy nespokojenosti se svou pozicí v Praze. „Podle autora článku Hanse-Ulricha Stoldta nemine den, aby Albrecht v Praze nebyl zasypán výčitkami. Stal se údajně symbolem všeho zlého, co Němci Čechům v minulosti udělali. Někdy prý najde dveře své pracovny zamčené a nikdo je nedokáže otevřít; Albrechtovým spolupracovníkům jsou odebírány průkazy opravňující ke vstupu do budovy; při televizním interview náhle selže tlumočnick, aby vyšlo najevo, že šéfdirigent neumí pořádně česky“⁶, cituje mnohdy až neuvěřitelná vyjádření Gerda Albrechta pro německý Der Spiegel redaktorka MfD Věra Drápelová.

⁶ MFD: Der Spiegel tvrdí, že Albrecht se v Praze stal symbolem zla. 3.1.1996. str.14

Na den výročí sta let od prvního koncertu ČF přináší MfD porovnání historie orchestru s existencí samostatného českého státu. Kromě dějinného shrnutí jsou ve druhém, polemickém textu Věry Drápelové, zmíněny zásadní aspekty, které narušují vnímání tehdejší ČF coby jednoznačně suverénního reprezentanta české hudby. Kromě toho, že nahrávku z koncertu neměl vydat tradiční partner filharmonie, firma Supraphon, ale neznámá japonská společnost Pony Canyon, pozastavuje se autorka textu nad narušením oslav osobností Gerda Albrechta, kvůli němuž se koncertu nezúčastní nejvyšší představitelé státu Václavové Havel s Klausem. Vyhraněná národnostní otázka směřování orchestru se promítá i do hodnocení jubilejního koncertu: na své titulní straně 5. ledna cituje MfD slova dirigenta Albrechta, že „na světě neexistuje žádný jiný orchestr s tak výlučně národním postavením - a s hudební i politickou prestiží“⁷. Skutečnost, že mocenský a až politický boj tehdy převládal nad stránkou hudební, dokumentují rovněž recenze koncertu, které vypichují rozdílnost přijetí dvou dirigentů slavnostního večera, Jiřího Bělohlávka a Gerda Albrechta. Oba protagonisté se v očích veřejnosti dostali do role soupeřů, což z hlediska smyslu takového jubilea, jaké Česká filharmonie slavila, rozhodně správně nebylo. „Očekávala se zdrženlivá, škrobená atmosféra, formální, opatrně formulované projevy. Stalo se. Nepočítalo se s tím, že Jiří Bělohlávek a Gerd Albrecht si na pódiu podají ruce. Nepodalí“⁸, všimla si Drápelová ve své ironicky vedené glose.

V další dny první poloviny ledna problém Gerda Albrechta v České filharmonii a hlavně s českou politickou scénou graduje. Kromě popisu jednání tehdejšího ministra kultury Pavla Tigrida, který se ve věci začínal čím dál více angažovat, se novináři často obracejí do německých médií, kde tamní Albrechtovi zastánci poskytují plodný materiál ke tvorbě zpráv a článků. „Často ještě velmi provinciálně uvažující hudební establishment, který lpí na opadávající omítce slávy a minulých prebendách, se nesnáší se sebevědomým, osvěžujícím a občas nediplomatickým hudebním manažerem“⁹, citovala Mladá Fronta německého publicistu Bertholda Kohlera, jehož článek v deníku Frankfurter Allgemeine Zeitung značně zahýbal českou kulturní scénou a dost možná podnítil další brzké kroky ministra kultury.

⁷ MFD: Orchester je v jedinečné pozici, tvrdí Albrecht. 5.1.1996. str.1

⁸ MFD: Koncert, který naplnil očekávání. 6.1.1996. str.15

⁹ MFD: Ministr Pavel Tigrid se sejde s hudebníky z ČF. 9.1.1996. str.18

Pavel Tigrid totiž vzápětí zbavil šéfdirigenta všech rozhodujících pravomocí, což vnímala veřejnost jako definitivní ztrátu důvěry v Albrechta. MfD v tomto kroku spatřuje vyvrcholení krize, která vlastně začala už problematickým Albrechtovým jmenováním šéfem orchestru v roce 1991, pokračovala odmítnutím filharmonického koncertu ve Vatikánu a poté, co v červnu ještě šéfdirigenta Tigrid podržel, nyní definitivně pověřil všemi důležitými exekutivními právy generálního ředitele ČF, kterým tehdy byl Jiří Kovář. Význam krize kolem českého prvního orchestru dokládá i fakt, že se k tématu vyjadřovali i další členové redakce MfD. Po Martinu Komárkovi a Jiřím Leschtinovi se několikrát o problémech rozepsal Josef Chuchma, jenž střízlivě pochybuje také o správnosti Tigridových kroků. „Proč ministerstvo jeden den oznamuje kroky, které přesně vymezí novela statutu České filharmonie, aniž má tento statut hotov? Tíha politického kontextu česko-německých vztahů by tomu odpovídala. Tento způsob diplomacie je však krátkozraký: aspekt dirigentovy národnosti nevygumuje, naopak mu přisoudí mnohem větší důraz, než jaký ve skutečnosti má“¹⁰, všímá si pozdější vedoucí rubriky Orientace LN faktu, že nepřiliš jasným jednáním se český ministr nechtěně může od krize v přední české hudební instituci dostat k otázce česko-německých vztahů, což bylo vždy značně kontroverzní téma.

Ačkoliv byla filharmonie v polovině ledna na turné ve Španělsku, nedobrá atmosféra se z Čech přesunula s orchestrem i na Pyrenejský poloostrov. Zatímco generální ředitel Kovář médiím sděloval, že kvůli nabitému programu – čítajícímu třeba přípravu smluv s nahrávacími společnostmi, volby nové umělecké rady nebo sponzorské smlouvy s mladoboleslavskou Škodovkou – nemá už řadu týdnů čas na osobní záliby, mezi jeho podřízenými bujel spor. Proti Tigridovým krokům a za Gerda Albrechta se tak postavilo křídlo pod hlavičkou Unie orchestrálních hudebníků ČF. „V prohlášení podepsaném Ivanem Pazourem, Josefem Dvořákem a Vojtěchem Jouzou se dále uvádí, že probíhající kampaň znevažuje a poškozuje Gerda Albrechta i Českou filharmonii“¹¹. K tomu se váže na Tigridův podnět nově schválený statut České filharmonie, jenž nasměroval šéfdirigenta přímo pod působnost generálního ředitele, namísto ministra kultury, jak tomu do té doby bylo. Situaci nepomáhá zlepšit ani fakt, že Albrecht se po konci španělského turné nevrátí přímo do Čech, ale diriguje ještě v Hamburku, tudíž může „mediální válka“ pokračovat. Navíc se o pozornost přihlásila i Albrechtova opozice mezi

¹⁰ MFD: Praha dostála kafkovské pověsti. 11.1.1996. str.12

¹¹ MFD: Tigrid popírá, že by Albrechtovi omezil pravomoci. 15.1.1996. str.11

hráči, jejich odborový klub pod jménem cellisty Vladimíra Manouška. K tomuto problému píše Věra Drápelová 20. ledna příspěvek, v němž si všímá podobné rozháranosti v orchestru, jaká před několika lety svrhla z pozice Jiřího Bělohávků. Opět se ale dostáváme k momentu, kdy hudební dění zcela zastihují jiné události – tím pádem se hodnocení turné smrskne do suchého zpravodajského konstatování: *„Česká filharmonie v minulých dnech účinkovala na šesti koncertech v různých španělských městech včetně Barcelony, Valencie nebo Zaragozy. Uvedla pod šéfdirigentovou taktovkou výhradně hudbu českých skladatelů¹².*

Další události jen dokládají, do jak absurdních politicko-společenských rozměrů kauza vyrostla: Pavel Tigríd poskytuje rozhovor pro německý Die Welt s tím, že se spory okolo Gerda Albrechta do politiky nepromítnou. Samotný fakt, že český ministr kultury dává takové vyjádření zahraničnímu periodiku, dokládá, že o politickou věc už dávno jde. Navíc samotný hlavní aktér Albrecht posílá osobní dopis prezidentu Václavu Havlovi, z něhož citují po agentuře DPA i česká média datum tiskové konference, na níž má dirigent 30. ledna oznámit svůj další postup. Spekulace o tom, že to znamená Albrechtův konec ve filharmonii, podporuje také zrušení nahrávání Smetanovy Mé Vlasti, jež měl dirigent provést pro japonskou firmu Pony Canyon. Očekávaný verdikt velmi trefně předjímá 24. ledna Josef Chuchma ve svém komentáři, v němž přesně vystihuje hlavní problém celé kauzy: *„Vztahy, v nichž se Češi a Němci nacházejí, vše posouvají do citlivých vod politiky, národnostních podtextů, historických reminiscencí. Na tom však nemají podíl jen ti, kteří jsou právem kritizováni z obrozeneckého lpění na ryzím češství¹³.*

Zpravodajství o dění v České filharmonii vlastně přesně odpovídá tomu, když se v Mladé frontě nebo jiných denících řeší politická kauza. Každý den může přinést aktuální zjištění a na každou novou informaci se dá zareagovat komentářem. Tudíž překvapí, že v MfD není blíže rozebrán fakt, že generální ředitel ČF odebral Albrechtovi koncert v Rudolfinu, který dirigent plánoval v předvečer Pražského jara jakožto reakci na skutečnost, že jeho filharmonici nebudou zahajovat nejslavnější český festival. Při kratším zamyšlení z této zprávy přece jasně vyplývá, že Albrechtova pozice v instituci není vůbec dobrá,

¹² MFD: Situace ve filharmonii je nadále napjatá. 20.1.1996. str.18

¹³ MFD: Albrecht se chystá odejít. 24.1.1996. str.12

když jeho nadřízený podlehne tlaku jiných zájmů a nestojí za svým šéfdirigentem.

Jednání Jiřího Kováře se ale podle všeho řídilo jasným tušením, které potvrdily následující dny – nejprve MfD cituje televizní stanici ARD, která „ve své střeďeční noční relaci *Tagesthemen* odvysílala příspěvek, v němž zrekapitulovala vývoj *Albrechtova působení v České filharmonii*“¹⁴. O čtyři dny později se dokonce na titulní straně MfD objeví nadpis „*Šéfdirigent Albrecht tvrdí: v ČF končím!*“¹⁵ Ten odkazuje na Albrechtovo prohlášení pro mnichovský list *Abendzeitung*, že „*šéf bez kompetencí není šéfem*“¹⁶. Na základě těchto vět sepsala Věra Drápelová svůj komentář, v němž se zamýšlí nad možnými nástupci v čele ČF. Dochází však k závěru, že místo uspěchaného řešení bude lepší přečkat i nějaké období bez šéfdirigenta.

V úterý 30. ledna 1996 byly všechny spekulace potvrzeny, když na oficiální tiskové konferenci Gerd Albrecht potvrdil, že končí v roli šéfdirigenta České filharmonie. Následující den přinesly MfD šest textů na toto téma včetně titulní strany s oznámením rezignace. Vedle negativních komentářů Josefa Chuchmy a Jiřího Růžičky, kteří litují zbytečného narušení česko-německých vztahů v oblasti politicko-společenské, přináší zajímavé informace zvláště reportážní zpráva z pera Věry Drápelové. „*Albrecht po zhruba čtvrt hodinovém čtení svého proslovu okamžitě odešel, aniž poskytl prostor na otázky. V emotivně podbarvené abdikací řeči se šéfdirigent odvolal na výrok premiéra Václava Klause, jenž si přál rychlé vyjasnění nedůstojné situace ve filharmonii*“¹⁷ Albrechtova slova citovaly světové agentury, kromě už zmíněné německé DPA se o konec šéfdirigenta České filharmonie zajímala americká AP nebo britská Reuters.

Posledním lednovým dnem roku 1996 končí úsek, během něhož se o prvním českém orchestru referovalo velmi často, avšak nikoliv ve spojitosti s hudbou, ale s politikou. Ostatně, drtivá převaha textů, pojednávajících o nehudebních záležitostech, je patrná z tabulky uvedené na začátku této kapitoly.

¹⁴ MFD: Televize ARD spekuluje, že Albrecht v úterý odstoupí. 26.1.1996. str.18

¹⁵ MFD: Šéfdirigent Albrecht tvrdí: v ČF končím! 30.1.1996. str.1

¹⁶ tamtéž

¹⁷ MFD: Odcházím, nelitujte mne, říká Albrecht. 31.1.1996. str.18

3.2. Pokrizové období + Nová krize

Oproti tomu druhý úsek filharmonického roku 1996, do něhož jsem zařadil období mezi únorem až červnem, vykazuje sympatičtější ráz, co se mediálního zájmu o hudební dění týče. Dvacet textů, pojednávajících o důsledcích lednové krize, nestojí v tak velké převaze proti čtrnácti zprávám, rozhovorům či reportážím, které rozebírají koncertní činnost filharmonie a příjezdy takových dirigentů, jakými byli Mackerras, Penderecki, Baudo nebo Sawalisch se po právu staly referovanými i v deníku ryze „mainstreamového“ proudu.

V kontrastu s tímto údobím pak stojí návrat krize, která se od té předešlé liší svými rozměry – nesoulad mezi filharmoniky a jednotlivými názorovými křídly nerezonoval stránkami novin tolik jako potenciálně národnostní boj mezi českými hudebníky a politiky a německým dirigentem. Od začátku července do konce roku 1996 tak v MfD vyšlo čtrnáct textů nehudebního charakteru, týkajících se opět nesvárů, oproti tomu pouhé dva příspěvky, rozebírající hudební činnost České filharmonie.

4. Česká filharmonie v Mladé frontě Dnes – rok 2016

ČF v MfD 2016	HLAVNÍ AKTÉR	VEDLEJŠÍ AKTÉR
LEDEN	2	3
ÚNOR	4	3
BŘEZEN	0	3
DUBEN	3	2
KVĚTEN	0	2
ČERVEN	3	1
ČERVENEC	1	0
SRPEN	5	4
ZÁŘÍ	3	3
ŘÍJEN	1	1
LISTOPAD	3	0
PROSINEC	2	3

Z rozboru textů v Mladé frontě Dnes z roku 2016 vyplývá, že České filharmonii se dostalo zajímavého prostoru, ať po stránce umělecké, tak komerční. Jakožto nejvýznamnější reprezentant české hudby se orchestr dostává často do textů ve vedlejší roli, přičemž samotná zmínka orchestru dokládá důstojnost a vážnost probíranému tématu. Zcela samostatným tématem by mohla být komerční a marketingová prezentace, kterou v Mladé frontě obstarávají tematické přílohy Smetanovy Litomyšle, Dvořákovy Prahy nebo Příloze k 121. sezoně ČF. Často, což lze posoudit i z výše uvedené tabulky, se však psalo o filharmonii coby hlavním aktéru referované události.

Důležitou spojkou klasické hudby obecně zůstala v MfD redaktorka Věra Drápelová, která orchestr propagovala hned v prvním vydání roku 2016. V tradiční příloze Scéna zvou její redaktoři na vybrané akce týdne – v tomto případě roku – a Drápelová jmenuje nejvýznamnější známé koncerty ČF: *„Česká filharmonie se začíná připravovat na hostování proslulého ruského dirigenta Valerije Gergijeva, který s ní koncem ledna nastuduje abonentní program, složený z Beethovena a Stravinského. S velkým napětím se také očekává dubnová série koncertů našeho prvního orchestru, na nichž houslistka Anne-Sophie Mutterová přednese Dvořákův Houslový koncert. Dá se totiž čekat velmi vyhraněné pojetí české klasiky.“*¹⁸ Už samotná zmínka takových „těžkých vah“ klasické hudby, jakými Gergiev s Mutterovou jsou, ve spojitosti s Českou filharmonií, znamená dost, byť běžnému čtenáři MfD zřejmě ani jedno ze jmen neřekne tolik, jako kdyby s tělesem vystupoval třeba Bělohlávek s Peckovou. Ostatně, druhá zásadní lednová zpráva se týká právě osoby tehdejšího šéfdirigenta – generální ředitel ČF David Mareček avizoval zájem o prodloužení jeho smlouvy. Text pocházel z agenturního servisu ČTK, nicméně jeho zařazení na stránkách MfD dokládá důležitost obsahu.

Poněkud bizarně v porovnání s ostatními texty v únoru působí ten první, který referuje o filharmonickém vystoupení v Ostravě v rámci koncertu muzikálové hudby pod vedením amerického dirigenta Lockharta. *„Koncert na multifunkčním jevišti doplněném vizuálními efekty a velkoplošnými projekcemi v Ostravar Aréně byl po Praze a Brnu třetím v tuzemsku, ještě dnes filharmonie zahraje v Bratislavě.“*¹⁹ Jde sice o příspěvek v moravskoslezské mutaci deníku, i tak působí smutně, že se pozornosti nedočkal lednový výše zmíněný koncert Valerije Gergieva, ale až komerční vystoupení v hokejové aréně. Další články už dojem napravují: po polovině února v Praze vystoupil klavírista Kirill Gerstein s Ravelovým Koncertem pro levou ruku. *„Ravel vytváří iluzi, že hraje obě ruce. Proto se koncert stal tak úspěšným, ale proto je také mimořádně obtížný. Levá ruka se musí naučit, jak dělat všechnu hudbu sama,“ vysvětluje. Navíc pravačka je zvyklá kooperovat s levačkou. „A když během koncertu nehraje, tak se*

¹⁸ MFD: Čekárna: Do pětice Elton John. 2.1.2016. str.10

¹⁹ MFD: Filharmonie zahrála slavné muzikály. 5.2.2016. str.13

*dostane do stavu, jako by nehrála celý měsíc,*²⁰ citovala pianistu Drápelová. Autorka následujícího dne přinesla rozsáhlý materiál o výchovných koncertech, které pořádají české orchestry v čele s Českou filharmonií. První český orchestr totiž své „výchovňáky“ rozšířil na několik věkových skupin a do několika různých programů, což novinářka oceňuje. V tomto ohledu nejde o poslední velmi pozitivní výstup, jehož si u ČF lze všimnout. Únorové zpravodajství o orchestru uzavírá informace o tom, že filharmonici odjíždí na evropské turné. U výsadního reprezentanta a vývozce české hudby je taková zpráva očekávatelná.

V březnu se Česká filharmonie dostává na stránky MfD pouze jako jeden z vedlejších aktérů tří textů, jež mají charakter pozvánky na různé kulturní akce a festivaly. Stejně jako u dalších ale těleso působí coby záštita kvalitního programu a jedno z hlavních lákadel.

Dubnový obsah MfD přináší koncert ČF třikrát jako hlavní téma textu, přičemž jak ve zprávě o koncertu finské sopranistky Karity Mattily, tak o vystoupení houslistky Anny Sophie Mutterové jde o pozvání, ne o hodnocení nebo kritiku. Každá z dam je představena takovým způsobem, aby si zachovala lesk, ale zároveň dokázala zaujmout i laika: *„Mattila roku 1983 vyhrála prestižní pěveckou soutěž v britském Cardiffu. Ještě jako mladé pěvkyni jí tehdejší učitelka navrhla, aby nastudovala Jenůfu z Její pastorkyně. „Příběh Její pastorkyně se mohl klidně odehrát i ve Finsku. Víím to, jsem z venkova, farmářská dcera,“ podotýká.*²¹ *„Po desetiletích hvězdné kariéry, během níž provedla a natočila všechny stěžejní houslové koncerty a premiérovala řadu novinek, Mutterová hledá nové výzvy. Loni například vystoupila v berlínském nočním klubu Yellow Lounge, jenž uvádí hvězdy klasiky do neformálního prostředí.*²² Zvláště druhý zmíněný rozměr Mutterové je něčím, co milovník klasické hudby nemusí slyšet, když se hovoří o jeho oblíbeném interpretovi. Na opačné straně se tendence popularizovat klasickou hudbu (bohužel) ubírá směrem jejího zjednodušení a zploštění. Ale to je na jinou analýzu. Každopádně velice zajímavým předmětem pro tento rozbor je text, v němž je souhrně představena následující sezona ČF. List si všímá nejvýznamnějších dirigentů a

²⁰ MfD: Levá ruka se musí naučit dělat hudbu sama. 19.2.2016. str.12

²¹ MfD: Farmářská dcera z Finska zazpívá Janáčka. 15.4.2016. str.12

²² MfD: Královna houslí umí dobýt i noční klub. 28.4.2016. str.12

sólistů orchestru, ale také píše o pokračování nahrávací činnosti filharmonie a o vzniku mecenášského spolku.

V květnu se kupodivu mezi hlavní kulturní texty nedostala zpráva o zahájení Pražského jara, jež obstarala Česká filharmonie tradičně Smetanovou Mou vlastní, nýbrž pouze kusé texty informativního rázu, které než jako sdělení o filharmonické aktivitě působily spíš jako pozvánky na běžnou kulturní akci.

To v červnu se dostal orchestr na stránky listu několikrát: festival Smetanova Litomyšl v rámci mediálního partnerství s MfD vydala přílohu o programu, v němž samozřejmě figurovala Česká filharmonie jako jedna z hlavních atrakcí a symbolika spočívala především v reminiscenci na šedesát let staré vystoupení orchestru pod taktovkou Rafaela Kubelíka. Dirigentskou legendu na stupínku před filharmonii nahradila nastupující hvězda české hudby Jakub Hrůša. V kulturní rubrice Scéna pozvala Věra Drápelová čtenáře na už tradiční filharmonický koncert pod širým nebem, jímž měla instituce na Hradčanském náměstí zakončit sezonu. Tu hodnotí Drápelová velice kladně o deset dní později ve své analýze: *„Výsadní postavení České filharmonie se upevňuje z pohledu uměleckého a – co je možná ještě zásadnější – marketingového. V osobě Jiřího Bělohlávky má orchestr jedno eso, dalším je management a sám orchestr.“*²³ Oceněn je přístup k mladým hudebníkům, kteří se za působení šéfdirigenta Bělohlávky častěji dostávali do tělesa a pozvedali jeho úroveň. S rostoucí kvalitou se spojil také příliv zahraničních dirigentů, jejichž zvuk byl v mnoha případech světový. Z porovnání s dalšími dvěma významnými pražskými orchestry, symfoniky z FOK a Pražskou komorní filharmonii vyšla rudolfínská instituce nejlépe i co se množství abonentů a pravidelných posluchačů týče. *„Ofenziva České filharmonie, která si vydobyla vlastní ekonomické podmínky, bezesporu staví ostatní orchestry před problém.“*²⁴ Možná stálo za to připomenout, že coby těleso spadající pod Ministerstvo kultury zachází Česká filharmonie s vyššími finančními prostředky než zbylé orchestry (rozpočet ČF na rok 2016 přesáhnul 300 milionů Kč²⁵, zatímco FOK 100 milionů²⁶).

²³ MfD: Česká filharmonie udala kurz, ostatní se hledají. 28.6.2016. str.16

²⁴ tamtéž

²⁵ ČRo3: Vltava: Mozaika: Budoucnost České filharmonie očima jejího generálního ředitele Davida Marečka [online]. 4.1.2017 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/budoucnost-ceske-filharmonie-ocima-jejeho-generalniho-reditele-davida-marecka-5070078>

Dalším významným filharmonickým počinem nejen v kulturní, ale také ve společenské oblasti byla podpora projektu vzdělávání romských dětí. Zpěvačka Ida Kelarová a vybraní filharmonici se o malé Romy starali na specializovaných táborech a později s nimi koncertně vystoupili na koncertech ve vyloučených lokalitách. Projekt vzbuzoval mediální pozornost po celé léto, čímž se České filharmonii – nezištně – povedl husarský kousek: v „okurkové sezoně“ pravidelně plnila stránky novin a časopisů. *„Za každé jídlo se děkuje a žádné jídlo se nevyhazuje.“ Jeden z nápisů na nástěnce v hale Letní školy Romano drom (Romská cesta), školy plné hudby a tance pro talentované romské děti ze sociálně vyloučených lokalit.*²⁷ Ač je jasné, že umělecky orchestr žádné body nesbíral, svými aktivitami rozšiřoval povědomí o své existenci i v oblastech, kde o něm lidé slychávali možná jen pověsti.

Výraznou uměleckou stopu mohli naopak filharmonici zanechat na letním turné po evropských festivalech, o němž psala MfD na konci srpna. Významným je shledán koncert v rakouském Grafenegg nedaleko česko-rakouských hranic, kde se Česká filharmonie představila už poněkolidkrát: *„Letos se ocitá ve společnosti London Symphony Orchestra, orchestru Mariinského divadla s Valerijem Gergijevem nebo Royal Concertgebouw Orchestra Amsterdam*“²⁸, jmenuje Drápelová elitní společnost, do níž se Bělohlávkova družina dostala.

S příchodem školního roku se vystupňovala kampaň festivalu Dvořákova Praha, jehož byla Česká filharmonie rezidenčním souborem. V porovnání s tradičním vrcholem koncertní sezony Pražským jarem je zarážející, o kolik více pozornosti se tomuto mladému, ambicióznímu a zároveň bohatému festivalu dostalo. Orchestru je samozřejmě věnována i část speciální přílohy MfD ke Dvořákově Praze, jež vyšla skrze mediální partnerství obou společností.

Na novou filharmonickou sezonu se v „Čekárně“ rubriky Scéna těšila Věra Drápelová, která ve své pozvánce na zahajovací koncert vyzdvihla nejen sólistu první půle, Joshuu Bella. *„V Mahlerově Písni o zemi, která je vlastně jakýmsi písňovým cyklem na texty z čínské poezie podmalovaným bohatým orchestrálním doprovodem, zazpívají v Praze dobře známá slovinsko-argentinská pěvkyně*

²⁶ Výroční zpráva FOK za rok 2016 [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: http://www.fok.cz/wp-content/uploads/2013/08/FOK_Vyrocnizprava_2016.pdf

²⁷ MfD. Teta Ida vede romské děti k umění a odpovědnosti. 12.8.2016. str.12

²⁸ MfD. Filharmonie přednese Mozarta v oblacích. 24.8.2016. str.11

*Bernarda Finková a český tenorista Pavel Černochoch.*²⁹ Velkým počinem marketingového oddělení České filharmonie byla na konci září dvanáctistránková příloha k 121. sezoně. Promyšlený úvodník generálního ředitele Marečka uvedl atraktivní pozvání na nový program. Orchester ale nenabízel jen skvělé sólisty a dirigenty, dále chtěl prohloubit spolupráci s romskými dětskými zpěváky Idy Kelarové, představil pokračování výchovných koncertů nejen pro dospívající publikum a vedle prezentace sezony Českého spolku pro komorní hudbu také zval veřejnost k poznání sponzorů netradičním způsobem. Už na prahu nové sezony tak bylo jasné, že úspěšná cesta České filharmonie naváže pod Marečkovým vedením přinejhorším na stejné úrovni, na níž byla před prázdninami. A na stránkách MfD se instituci dostalo pozornosti.

Ve zbytku roku si deník všímal nahrávacího projektu, na němž ČF spolupracuje se světoznámou firmou Decca a dirigenti Bělohlávek s Byčkovem v něm měli propojit Dvořákovu a Čajkovského hudbu. Orchester se také vydal do Číny a zážitek z rozpínající se velmoci, kde se ale stylu západního světa přibližují jen pomalu, otiskla MfD na začátku listopadu. *„Čína má i svá specifika. Třeba uvaděče vybavené laserovými ukazovátky, jimiž zaměřují diváky, kteří fotografují nebo jim zvoní mobily.”*³⁰

²⁹ MfD. Čekárna: Bělohlávek zahajuje sezonu. 24.9.2016. str.15

³⁰ MFD. Neukázněné diváky zaměří v Číně laserem. 2.11.2016. str.12

5. Česká filharmonie v Hudebních rozhledech – rok 1996

Rozbor Hudebních rozhledů roku 1996 začíná rovněž v polovině sté sezony České filharmonie a nachází těleso v dobrém uměleckém stavu, leč špatném mezilidském. Redaktoři měsíčníku si často neberou servítky, co se komentářů na adresu probírané instituce týče, na druhou stranu velmi erudovaně rozebírají nejvýznačnější koncerty filharmonického roku. Z jedenácti čísel (v roce 1996 vyšlo „letní prázdninové“ dvojčíslo, pozn.autora) se o České filharmonii píše v devíti z nich, přičemž o orchestru, jeho aktivitách, či problémech vyšlo 32 textů. V následujícím rozboru je pozornost věnována publicistickým příspěvkům, přičemž jde o komentáře, glosy, fejetony, referáty a recenze či kritiky. Ještě je třeba zmínit jedno specifikum – Hudební rozhledy měly v roce 1996 značně vyhraněnou názorovou sekci, v níž se interní i externí přispěvatelé nebáli vyjádřit své myšlenky a často jít „s kůží na trh“.

V lednovém úvodníku šéfredaktora Jana Šmolíka *S vážnou hudbou je život veselejší* se autor textu vrací k aféře z minulého roku, kdy šéfdirigent ČF obvinil čelní představitele české vážné hudby Suka, Růžičkovou a Kalabise z protiněmeckých tendencí: „*Šéfdirigent Albrecht totiž těží z choulostivosti česko-německých vztahů. Místo, aby především přesvědčoval uměleckou prací, staví svoji osobu do významných politických souvislostí.*“³¹ Šmolík si nebere servítky a zmiňuje zákulisní informace o hluboce nezdařeném pokusu o natočení Smetanovy vlasti v předchozím roce pro japonskou firmu, která v podání Albrechtovy ČF nebyla přijatelná. Šéfredaktor v textu upozorňuje na následující kritickou stať Jaroslava Smolky, která se váže k dřívějšímu koncertu ČF v Německu. V textu *Jak pan Gerd Albrecht vykládá Smetanovu Vltavu* Smolka zcela jistě neobsáhl veškeré své znalosti neznámější symfonické básně *Mé vlasti*, i tak jeho zdrcující slova postačí čtenáři k vytvoření představy, jak špatně německý šéfdirigent uchopil toto dílo na výkladovém koncertě v červenci 1995 v německém Neumünsteru. Znamý expert na Smetanovu tvorbu Smolka vytýká Albrechtovi několik zásadních momentů co se pochopení díla, ale i etymologických a zeměpisných znalostí týče. „*A tak po vysvětlení sbíhání praménků, už při výkladu hlavní melodie širokého toku řeky, začal fantazírovat. Je prý mollová proto, že Smetana Vltavu psal ve Švédsku a vyjádřil tak svou slovansky smutnou touhu po vlasti. ... v každé monografii Bedřicha Smetany by*

³¹ Hudební rozhledy. S vážnou hudbou je život veselejší. Leden 1996. Str.2

se dočetl, že Vltavu komponoval padesátiletý Smetana v Praze víc než 13 let poté, co se definitivně vrátil ze Švédska domů.³² Samozřejmě, že běžnému posluchači nebo čtenáři podobné chyby nedojdou, ale důvod, proč Smolka Albrechtovi jeho přehmaty, které líčí před německým publikem, vytýká, popsal autor takto: „Možná někdo namítne, že se tolik neděje: hudba je polysémantická, každý si do ní může vkládat významy, jaké mu libo. Posluchač snad ano, šéf České filharmonie však ne. Ten je povinen dílo vykládat ve skladatelově intenci. ... Běda, až (Albrecht) začne také hrát vlastní představy o Smetanově *Mé vlasti*. Je nejvyšší čas, aby odešel.”³³ Takto striktně uzavírá Smolka svou stať a vlastně předjímá budoucí dění. Osobu šéfdirigenta v lednovém vydání pranýřuje také Petar Zapletal v krátkém komentáři, v němž kritizuje nepřípravenost následující filharmonické sezony, jejíž nástin Albrecht už zveřejnil, ale stále nestanovil program několika koncertů. Evidentně ale nejde o první případ nekonceptnosti práce a plánování německého šéfdirigenta: „V tom je zcela zřejmě i kus odpovědi na otázku, proč ke sté sezóně vydala Česká filharmonie programovou brožuru teprve dlouho po odeznění prvních koncertů. Chtě nechtě si člověk musí položit otázku, zda jde Albrechtovi opravdu o budoucnost ČF, nebo jen o přežití dalších dvou sezon, jež zbývají do skončení platnosti jeho smlouvy s ČF.”³⁴ O tom, že Hudební rozhledy nepřistoupily jen na tehdejší mediální vlnu odporu proti šéfdirigentovi, svědčí kritika z pera Miloše Pokory na listopadový koncert ČF pod Albrechtovou taktovkou, na němž zněla díla Mozarta a Brucknera. Nicméně ani pisateli tohoto textu neunikly některé nedotaženosti, které v Rudolfinu zazněly: „Rozpor mezi uvolněně fantazijním pojetím v sólových mezihrách a metronomicky pulzujícími partiemi orchestru byl příliš velký, než aby mohl být vnímán jako vítaný kontrast dvou základních složek interpretace.”³⁵ Neúplně kladné hodnocení Mozartova dvojkoncertu pro flétnu a harfu předcházelo Brucknerově páté symfonii, jejíž interpretace se Pokorovi líbila více.

V únorovém vydání *Rozhledů* je na titulní straně zmíněno stoleté jubileum České filharmonie, přičemž kritice z výročního koncertu je věnována hned úvodní dvoustrana. Je třeba přiznat, že zde nebyl negativního hodnocení uchráněn

³² Hudební rozhledy. Jak pan Gerd Albrecht vykládá Smetanovu Vltavu. Leden 1996. Str. 5

³³ tamtéž

³⁴ Hudební rozhledy. Gerd Albrecht: Dramaturgie jako improvizace? Leden 1996. Str. 5

³⁵ Hudební rozhledy. Další Albrechtův Bruckner. Leden 1996. Str. 8.

výkon orchestru pod vedením dirigenta první půlky, Jiřího Bělohlávka. „Půlhodinový oficiální ceremoniál a s ním vystupňovaná nervozita ze slavnostního okamžiku vykonaly své. Sekce dřev navázala na harfové téma dosti rozházeně a též v dalším rozvíjení jako by se nedokázala do volného pohybu strefit.“³⁶ Naopak dojem z Albrechtovy poloviny je lepší, když si dirigent „získal u filharmoniků potřebnou koncentraci hned v úvodních taktech přede hry Othello.“³⁷ I tak autor recenze Miloš Pokora hodnotí večer se smíšenými pocity: „Koncert jako celek: Střídali se v něm dirigenti, vyměňovali se koncertní mistři a hráči. To vše podle promyšleného plánu, v němž se dbalo víc na okázalou symboliku než hudbu samotnou. Celkový zážitek nadprůměrný nebyl. Slavnost nemusí automaticky znamenat svátek.“³⁸

Vedle tohoto textu je glosa šéfredaktora Šmolíka, který se distancuje od dalšího rozebírání kauzy kolem Albrechta s tím, že se chce v časopise věnovat závažným hudebním tématům. Zajímavě píše o svém zážitku ze slavnostního koncertu Petar Zapletal, jenž nejprve kritizuje ČF za diletantskou organizaci, kvůli níž přišly spory o obsazení míst v sále, poté vyčítá použití počítače na vytištění lístků a zdržení ve frontě, a nakonec chválí za povedeného průvodce programem, v němž je obsažen i otisk původního programu z roku 1896. „Pan profesor Karel Knittl měl pro text svého výkladu k dispozici plných sedmáct stránek, na nichž mohl uvést osmadvacet notových příkladů! Jací jsme dnes proti němu žabaři...“³⁹, poukazuje Zapletal na fakt, že v devadesátých letech dvacátého století se návštěvník koncertu zdaleka nedočkal takového informačního komfortu, co se vysvětlení předkládané hudební materie týče, jako před sto lety.

V březnovém vydání Rozhledů už je přes měsíc jasno, že Albrecht skončil ve funkci šéfdirigenta ČF. Vzhledem k tomu, že ji složil v poslední lednový den, vešla se tato informace až do třetího čísla roku 1996. Nicméně pro šéfredaktora Jana Šmolíka nešlo o tak zásadní sdělení, jak se mohlo zdát při čtení prvních řádků jeho březnového editoria. „Celá situace se dá charakterizovat oblíbeným sloganem – prostě to nebyl správný člověk na správném místě ve správnou

³⁶ Hudební rozhledy. Slavnost nemusí znamenat svátek. Únor 1996. Str. 2

³⁷ tamtéž

³⁸ tamtéž

³⁹ Hudební rozhledy. Z kritikova glosáře. Únor 1996. Str. 17

*chvíli.*⁴⁰ Autor se kromě zamyšlení nad tím, zda bez Albrechta mohla porevoluční filharmonie dojít větší kvality a lepší pozice ve světě, nebo zda její nový statut, navržený ministrem Tigridem, je hoden prvního orchestru v zemi, pokračuje úvahou nad vývojem české hudební kultury v divokých devadesátých letech a dále se věnuje ohrožení pozice časopisu. To recenze Karla Mlejnka na provedení dvou soudobých děl na pódiu Rudolfiny se instituci věnuje celým svým rozsahem. Po počátečním autorově povzdechu nad malou četností uvádění soudobých děl v České filharmonii následuje takřka óda na Ebenovu *Improperii* a *Dvě kapitoly z Apokalypsy* Milana Slavického. Druhou zmíněnou skladbu uvedl francouzský dirigent Serge Baudo na koncertě spolu s hudbou Chaussona a Poulenca, přičemž recenzent si všímá provedení Slavického opusu: „*Dvě kapitoly z Apokalypsy jsou mistrovskou ukázkou dokonalého ovládnutí orchestrální techniky a kompoziční proporcionality. Serge Baudo s Českou filharmonií odevzdal symfonické novince své nejlepší síly.*“⁴¹ Filharmoniky chválí Mlejnek i za provedení Kalabisovy III. symfonie pod vedením Jiřího Bělohlávky, který její premiéru nastudoval coby začínající dirigent v sedmdesátých letech a natočil ji i pro Supraphon. „*Bělohlávek vyzdvihl nejen hloubku autorova sdělení, ale umocnil ji i virtuózní interpretací. Za to ovšem vděčí vrcholné dispozici České filharmonie, která hrála s bravurou v hudbě tohoto řádu jen výjimečně slýchanou.*“⁴²

V dalších měsících se na stránkách *Rozhledů* řeší primárně výkony filharmoniků a nutno říct, že jsou velmi chváleny. V dubnovém čísle recenzuje Petr Veber návrat dirigenta Petra Altrichtera na pódium Dvořákovy síně, na němž ho doplnil tehdejší koncertní mistr orchestru, Bohumil Kotmel. Šostakovičova 2. houslového koncertu se ujal ve velkém stylu a vcelku vtipně to glosoval Veber: „*Kotmel pro tuto příležitost značně povystoupil ze své obvyklé zdrženlivosti, aby se do ní u prvního pultu patrně zase na roky vrátil Živý snímek, který má vzniknout, má oprávnění.*“⁴³ Dále redaktory *Hudebních rozhledů* nadchl koncert pod vedením Wolfganga Sawalische, legendárního šéfa Filadelfské filharmonie, který s českým orchestrem nastudoval symfonie Martinů a Brahmsa. Velmi

⁴⁰ *Hudební rozhledy*. Nechte to vybuchovat třikrát. Březen 1996. Str. 2

⁴¹ *Hudební rozhledy*. Soudobá česká díla v ČF. Březen 1996. Str. 4

⁴² tamtéž

⁴³ *Hudební rozhledy*. Altrichter a Kotmel s ČF. Duben 1996. Str. 6

příznivý text Karla Mlejníka uzavírá zalitování, že podobného uměleckého šéfa první český orchestr hned tak nesežene.

Květnové číslo otevírá velký rozhovor s britským dirigentem Charlesem Mackerrasem, který vedl Českou filharmonii týden v březnu, a čile se spekulovalo, zda nešlo o předzvěst delšího angažmá. Kromě odpovědi na tuto otázku se čtenáři dočkali recenze na koncert, na němž orchestr pod Mackerrasovým vedením provedl Sukovu Pragu a Janáčkovu Glagolskou mši v předpremiérované verzi, rekonstruované britským badatelem Winfgieldem. Tuto verzi konzervativněji smýšlející Miloš Pokora nepřijal úplně za svou, ve zjevně povedeném provedení ho ale zaujala. *„Nejsem si zcela jist, zdali to byla právě ta nejsuggestivnější Glagolská, jakou jsem kdy slyšel, cesta za poznáním autorova skutečného záměru však byla vzrušující.“*⁴⁴ V tomto čísle nechybí ani recenze na koncert vedený legendárním polským skladatelem Krzysztofem Pendereckým, který ke stému výročí ČF dirigoval svůj klarinetový koncert. Předcházela mu autorova Sinfonietta pro smyčce, v jejíž interpretaci vynikli koncertní mistři orchestru: *„Vstupní rapsodické monology violy, violoncella a houslí v přesvědčivém podání mistrů Špeliny, Hosta a Vilímce vycházejí z originální verze skladby komponované původně pro smyčcové trio“*⁴⁵, poukázal Michal Matzner nejen na úroveň přednesu, ale vysvětlil i vývoj vzniku díla.

Na konci sté koncertní sezony vychází v Rozhledech optimisticky laděná glosa Petara Zapletala, jenž se rozepsal o nadějném složení programu pro nadcházející sezonu. Text se dá parafrázovat tak, že autor vidí po Albrechtově době temna světlo na blížícím se konci tunelu. Je faktem, že pokud může orchestr ve svém dramaturgickém plánu počítat nejen s českými velikány, jakými byli Bělohlávek s Peškem, ale také se zahraničními dirigentskými hvězdami Kobayashim, Ashkenazym nebo Mackerrasem, není ve špatné kondici. *„Můžeme s uspokojením konstatovat, že co do dramaturgického naplnění je Česká filharmonie na samém počátku druhého století své existence zřejmě z nejhoršího venku, nebo – jak se teď s oblibou vyjadřuje pocit bezpečí – za vodou.“*⁴⁶

⁴⁴ Hudební rozhledy. Mackerrasův Suk a Janáček. Květen 1996. Str.5

⁴⁵ Hudební rozhledy. Pendereckého premiéra ve Fiharmonii. Květen 1996. Str. 5.

⁴⁶ Hudební rozhledy. V ČF bude zase vyprodáno? Červen 1996. Str. 24

Ve zbytku roku se zastavme u tří textů, které vyšly v Hudebních rozhledech v červencovo - srpnovém dvojčísle, respektive v prosinci. Hana Jarolímková navštívila v květnu čtyři koncerty Pražského jara, přičemž na dvou z nich zněla hudba v podání České filharmonie. Stěžejním zážitkem bylo pro autorku vystoupení tělesa pod vedením Zdeňka Mácala, v té době trochu pozapomenutého brněnského rodáka, který po emigraci v roce 1968 působil ve Spojených státech, ale dirigoval přes 150 orchestrů po celém světě. Autorka byla natolik natěšená na Mácalovo vystoupení, že i když „na sebe klavírista Alexander Korsantiya dokázal strhnout významnou část pozornosti“⁴⁷ v první půlce koncertu svým podáním Beethovenova Císařského koncertu pro klavír, zaměřila se na osobnost dirigenta, „jehož umění a neodolatelné (až jakési mefistofelské) charisma se plně rozvinulo po přestávce, v Berliozově Fantastické symfonii.“⁴⁸ Jarolímková se natolik nechala ovlivnit Mácalovými gesty, že jaksi zapomněla, že hudbu stále hrají hráči v orchestru a nezamyslela se nad tím, zda přílišná teatrálnost gest nenaznačuje vyprázdněnost obsahu. Nicméně, s velkou věšteckou schopností viděla možnost, že by se Mácal mohl filharmonie jednou ujmout. „Jak víme, souznění obou – orchestru a dirigenta – není vůbec samozřejmostí a pokud k tomu dojde v takové míře, jaké jsme 30.května byli svědky, nestálo by to za zamyšlení?“⁴⁹

Podobně nadšenou recenzi vyvolal i výkon filharmoniků o pět měsíců později, kdy pod vedením Jiřího Stárka provedli Smetanův Valdštýnův tábor, Ostrčilovu Křížovou cestu a Čajkovského Pátou symfonii. V té době už běžely médií opětovně rozpoutané nesváry mezi muzikanty, nicméně na tomto říjnovém koncertě to podle autora textu Petra Pokorného znát nebylo. „Poslouchal jsem a zpočátku jsem nevěřil svým uším! Česká filharmonie podala výkon, jaký jsem od ní už dlouho neslyšel. (Orchestr) Hrál o život, tak jak to má být a jak to známe u nejlepších světových orchestrů“⁵⁰, chválil Pokorný v prosincovém vydání Rozhledů skvělý večer.

Posledním zásadním článkem o filharmonii je referát Petara Zapletala z muzikologické konference nazvané prostě Sto let České filharmonie.

⁴⁷ Hudební rozhledy. Berliozova „Fantastická“ opravdu taková byla. Červenec/Srpen 1996. Str. 11

⁴⁸ tamtéž

⁴⁹ tamtéž

⁵⁰ Hudební rozhledy. Stárkův triumf v České filharmonii. Prosinec 1996. Str. 9

Jak vyplynulo asi i z výše napsaného, problém orchestru nespočíval v interpretační a umělecké kvalitě – tu si hráči drželi velmi vysokou. Avšak spory, které po odchodu nechtěného Albrechta měly být s příchodem nové sezony zažehnány, znovu srážely atmosféru v tělesu k nízkým hladinám, tak nepřejícím zdravému fungování sledovaného orchestru. „*Česká filharmonie je víc ohrožena ztrátou trhů, do nichž se nyní bez větších potíží vtírají její potenciální konkurenti, nežli poklesem umělecké úrovně*“⁵¹, citoval Zapletal britského marketéra Perrota.

⁵¹ Hudební rozhledy. Muzikologická konference k jubileu České filharmonie. Prosinec 1996. Str. 31

6. Česká filharmonie v Hudebních rozhledech – rok 2016

Česká filharmonie v sezoně 2015/2016 slavila stodvacátý rok své existence, nicméně velkou změnou oproti předcházející dvacet let staré situaci neprošla jen ona sama, ale také časopis Hudební rozhledy. V nich takřka vymizela názorová část, ať už jde o úvodník (v současné době psaný šéfredaktorkou Hanou Jarolímkovou je spíše ve formě upoutávky na následující obsah, než textem komentujícím určitou událost), nebo komentáře a glosy redaktorů. Oproti roku 1996 se v časopise změnil taktéž přístup k prezentovaným osobnostem či událostem, mnohdy kritický tón vystřídalo až přátelské pojetí rozhovorů, recenzí nebo referátů z koncertů, přičemž mezi hlavními texty čísla začaly převažovat pasáže uvozené poznámkou „Zadáno pro...“.

V lednovém vydání Rozhledů tak o České filharmonii nalezneme jen okrajové zmínky, a sice v rozhovoru s jejím koncertním mistrem violoncell Václavem Petrem; v rubrice *Doporučujeme*, mající takřka inzertní charakter; a v rubrice *Hudba v Praze*, kde je zmíněn koncert ČF se sborem Čavorenge Idy Kellarové.

To na titulní straně únorového čísla je poutáno na sto dvacet let ČF, přičemž jubileu je věnována dvoustrana v úvodu vydání. Hned na začátku recenze Vladimíra Říhy na slavnostní koncert je zmíněn základní rozdíl oproti roku 1996: „*v plném sále zasedlo mnoho VIP hostů včetně členů vlády a parlamentu*“⁵², což podtrhuje změnu nálady a přístupu společnosti k orchestru a instituci obecně. Recenzent vypichuje uspokojujivý fakt, že pod vedením Jiřího Bělohlávky se těleso přiblížilo, nebo možná překonalo nejlepší období Talichovo, Kubelíkovo či Ančerlovo. Text je psán dosti nadšeným stylem, což u člověka s trochu slabšími vlasteneckými sklony může místy působit opačným efektem. Tvrdit, že „*dechy s Janou Brožkovou, Tomášem Kopáčkem, Radomírem Pivodou a dalšími, jejichž tónová kultura a zpěvnost dělají Českou filharmonii tak odlišnou od filharmonií z Berlína či Vídně*“⁵³, nemusí být pro čtenáře a posluchače, znalého nejvyšší úrovně světových orchestrů, zcela pozitivním hodnocením. Naprosto kladně lze vnímat a ku cti filharmonie přičíst následující referát Rafaela Broma

⁵² Hudební rozhledy. 120.výročí České filharmonie. Únor 2016. Str. 10.

⁵³ tamtéž

z otevření zrekonstruované Sukovy síně, v níž předvedli nový koncertní klavír značky Fazioli čtyři přední čeští pianisté Ardašev, Kahánek, Kasík a Klánský. Autor textu moudře poznamenává, že akustické dispozice sálu vnímá každý návštěvník individuálně, podle vlastního místa k sezení. Každopádně fakt, že v Rudolfinu vycítili potřebu úpravy dispozic tamního menšího koncertního sálu, dokládá, že filharmonické vedení má prostor a schopnosti řešit důležité věci týkající se uměleckého provozu. Spíše negativního ohlasu se dočkal silvestrovský koncert ČF, jemuž Vladimír Říha vytýkal nepříliš vhodně zvolený program a nedobrý výkon sólisty na kytaru Karadagliče.

Březnové vydání Rozhledů přináší recenze dvou zásadních lednových koncertů ČF a jednoho jejího netradičního muzikálového výjezdu do Ostravy. Důležitým faktem je, že na dvou „domácích“ abonementních koncertech vystoupily světově proslulé hvězdy, jejichž angažmá se domlouvá i několik sezon dopředu a jejichž ochota ke spolupráci dokládá vysoké renomé orchestru. Houslistka Janine Jansen tak předstoupila před filharmoniky s Bruchovým Houslovým koncertem g moll, aby pod taktovkou Semjona Byčkova přednesla *„dokonale prožitý lyrický příběh podporovaný propracovanou a s hudbou korespondující hrou těla, mimikou obličeje, zřetelným přitakáváním hlavou, občasným očním kontaktem s dirigentem“*⁵⁴, jak si pochvaloval autor textu Rafael Brom. I proslulý dirigent Byčkov se dočkal chvály za druhou půli koncertu, v níž zněla Čajkovského Třetí symfonie. V hodnocení dalšího zásadního vystoupení orchestru pod taktovkou Valerije Gergijeva, na němž zaznělo kromě Beethovenova houslového koncertu se sólistou Josefem Špačkem také Stravinského Svěcení jara, nezapomněl Vladimír Říha zmínit, že slavný dirigent a přítel ruského vůdce Putina nepřipravoval filharmonii delší dobu. *„Gergiev totiž přijel až na generálku, takže se provedení od středy do pátku stále zlepšovalo. A že již ve čtvrtek, kdy jsem ho slyšel já, bylo vynikající, za to vděčíme i Ondřeji Vrabčovi.“*⁵⁵ Zmíněné tři večery dokázaly dvě věci: zaprvé, Česká filharmonie je ve vynikající formě a schopná přizpůsobit se neobvyklým řešením; zadruhé, osobnost dirigenta je často použita jako marketingový tah. Nejkritičtěji z březnových recenzí o filharmonii tak vychází text o jejím komerčním koncertě s muzikálovými melodiemi, který byl podle Vladimíra Říhy v pražské O2 aréně nejen málo navštíven, ale i špatně zorganizován. *„Nemělo by se stát, aby slíbené výpravné*

⁵⁴ Hudební rozhledy. Skvělí Semjon Byčkov a Janine Jansen. Březen 2016. Str.15

⁵⁵ Hudební rozhledy. Gergijevův návrat událostí. Březen 2016. Str. 16

*efekty chyběly stejně jako tištěné programy, takže bez moderátora diváci nevěděli, která bije. ... Nejsme proti takovýmto komerčním aktivitám a už vůbec ne proti muzikálům či filmové hudbě, ale přece jen jméno České filharmonie by si zasluhovalo větší péči.*⁵⁶

Velmi dobrou atmosféru ve filharmonii dokládá Říhův dubnový text o oslavě Bělohlávkova jubilea, jež oslavil v únoru. V předvečer sedmdesátky řídil Bělohlávek oblíbenou Zkoušku orchestru, kterou autor textu přirovnal k „české období Bernsteinových programů s Newyorskou filharmonií či našich televizních ČF hraje a hovoří s Václavem Neumannem“⁵⁷. Největší pocty se o necelý rok a půl později zesnulý dirigent dočkal na speciálním sobotním gratulačním koncertu pro zvané hosty, na němž Bělohlávkovi gratulovali význační hosté z domova i ze světa. Z výborného postavení plynoucí důstojnost a klid kolem instituce možná vůbec nejlépe dokumentuje fakt, že „koncertu i setkání se zúčastnili mnozí dirigenti a umělci, kteří s ČF spolupracovali včetně jejích bývalých šéfů, kterými byli Vladimír Válek a Zdeněk Mácal“⁵⁸, který se jedenáct let předtím nerozešel s filharmonií v dobrém. Tento i následující měsíc vyšly Hudební rozhledy s celostránkovou inzercí ČF, v prvním případě poutající na koncertní provedení Janáčkovy Její pastorkyni, v případě druhém na nadcházející 121. sezonu orchestru. Ten se dočká prestižní zmínky ve spojení se jménem slavného dirigenta Paava Järviho, jenž s ČF zahajoval jednadmdesátý ročník Pražského jara. Estoncův rozhovor bohužel nevybočuje z řady interview, které jsou plné diplomatických vyjádření a nenabízí zvláště zajímavý pohled velké hudební osobnosti na první český orchestr. Květnové vydání přesto přináší, v Hudebních rozhledech tak málo nabízený, vyhraněný názor, který prezentuje Julius Hůlek v recenzi filharmonického provedení Apokalypsy Miloše Boka. V propracovaném textu, v němž neopomene autor zmínit kontext vzniku díla a představit skladatelovu osobnost, je vyjádřeno několik pochyb: „Co se užití výrazových prostředků týče, pak okrajově zmíním hojná až samoúčelná, ne-li zbytečná kliše... Marně bych například hledal smysluplnost kontrabasových pizzicat ve fortissimovém plánu“⁵⁹. „Neznám motivaci a mechanismy, jakými se Apokalypsa

⁵⁶ Hudební rozhledy. Česká filharmonie umí i muzikály. Březen 2016. Str. 16

⁵⁷ Hudební rozhledy. Pocta Bělohlávkovi k jubileu. Duben 2016. Str.12

⁵⁸ Hudební rozhledy. Pocta Bělohlávkovi k jubileu. Duben 2016. Str.12

⁵⁹ Hudební rozhledy. Světová premiéra monumentální oratoria Miloše Boka. Květen 2016. Str. 16.

*M. Boka dostala do dramaturgie koncertů v Rudolfinu, ale v sezónní bilanci institutu typu České filharmonie zůstane počinem diskutabilním, přinejmenším kuriózním.*⁶⁰

V letních měsících červenci a srpnu se ve dvou číslech objevily dvě rozdílné recenze na stejnou skladbu provedenou Českou filharmonií. Pražskojarní Má vlast pod taktovkou Paava Järviho přišla Miloši Pokorovi spíše velkoorchestrální a dramatická než básnivá a krásná, což nemusí být nutně vnímáno negativně, k ideálu tomu ale přece jen něco chybí. Naopak hodnocení litomyšlského kritika Zdeňka Vokurky slavnostního vyvrcholení Smetanova festivalu na východě Čech hýří chválou na provedení orchestru pod vedením Jakub Hruši. *„Hruša si doslova s nuancemi Smetanovy partitury pohrával a orchestr mu vycházel vstříc. Bylo to vskutku důstojné zakončení festivalu.*⁶¹

Ve zbytku kalendářního roku vypíchněme říjnový rozhovor s generálním ředitelem ČF Davidem Marečkem, který vedl Miloš Pokora a v němž oba bilancují uplynulou jubilejní sezonu i tu nadcházející. *„Není pochyb o tom, že České filharmonie si ve světě upevňuje prestiž. Každý, kdo sledoval exkluzivní náplň 120. sezony potvrdí, že celá řada filharmonických koncertů by se dala svou uměleckou úrovní přirovnat ke krátkým mezinárodním hudebním festivalům.*⁶² Kromě spokojeného konstatování získaných úspěchů zazní z úst ředitele Marečka také výčet dosud nesplněných cílů, mezi něž patří absence dirigentů Luisiho, Rattlea, Kirilla Petrenka nebo Jurowského v programech ČF. *„Získat tyto osobnosti trvá velmi dlouho a musíme v tom být nejen vytrvalí, ale také hodně trpěliví.*⁶³ Je předestřeno také očekávané prodloužení smlouvy s šéfdirigentem Bělohávkem, které si sám dirigent podmínil dalším rozvojem aktivit instituce. Velmi důležitým krokem se jeví vůle ČF propojit své programy s Českým spolkem pro komorní hudbu, který by, jakožto podřízená komorní instituce, neměl strádat a naopak by ho mělo obohatit angažmá sólistů z hlavních abonentních cyklů ČF.

⁶⁰ tamtéž

⁶¹ Hudební rozhledy. Má vlast s ČF. Srpen. Str. 15

⁶² Hudební rozhledy. S Davidem Marečkem o nadcházející sezoně ČF. Říjen 2016. Str. 6

⁶³ Hudební rozhledy. S Davidem Marečkem o nadcházející sezoně ČF. Říjen 2016. Str. 6

7. Závěr

Česká filharmonie prožívala v letech svého stého a stého dvacátého výročí značně rozdílná období, což vyplývá i z analýzy těchto časových úseků v deníku Mladá fronta Dnes a měsíčníku Hudební rozhledy.

V roce 1996 se instituce vypořádávala s největší porevoluční krizí, kdy se k problémům se šéfdirigentem Gerdem Albrechtem přidaly vnitřní spory mezi hráči. Oslavy stého výročí tak byly poznamenány neustálým vývojem událostí kolem Albrechtovy osoby a upozaděny tím, že kauza přerostla do politických a diplomatických rovin. Vážná hudba nikdy nebyla většinovou záležitostí, o níž by média referovala stejně často, jak například o koncertech rockových skupin. Pokud se navíc dělo v prvním českém orchestru něco, co mohlo narušit česko-německé vztahy, a proto to řešili vrcholní politici, není divu, že hudební témata byla upozaděna.

V redakci MfD byla spojnicí mezi oběma zkoumanými obdobími redaktorka Věra Drápelová, která obstarala drtivou většinu textů o filharmonických aktivitách. Z porovnání jejích příspěvků vyplývá, že rozdíl byl v komunikaci mezi ní a orchestrem. Zatímco v roce 1996 najdeme jen málo zmínek o generálním řediteli Kovářovi, o dvacet let později působí David Mareček jako profesionál, poučený v oblasti PR a marketingu. Nejen Drápelová tak nemusí sbírat novinky o současné filharmonii z pochybných nebo zahraničních zdrojů, ale je zde vytvořen velmi vstřícný přísun informací, jenž má sloužit k daleko lepší prezentaci instituce jako takové.

Pokud zůstaneme ještě na krátký odstavec u MfD, dalo by se ve spolupráci s tímto periodikem dosáhnout většího efektu. Nemluvím o líčení koncertních zážitků a zabíhání do odborných souvislostí, naopak – dnešní novinařina často staví na „hlubokém lidském příběhu“, v němž skrze osobní svědectví referované osoby přiblíží atraktivní formou nejen daného člověka, ale i jemu blízký obor činnosti a zájmu. Není špatným krokem, informovat o dobročinné filharmonické aktivitě v oblasti socializace Romů, ale zájmem instituce by mělo být rozšíření mediovaného obsahu, i co se výchovných koncertů a osobních portrétů filharmoniků týče. V přílohách a magazínech vychází příliš často profily nezajímavých a neúspěšných lidí – při zvýšení iniciativy by tyto plytké texty

mohla nahradit prezentace členů orchestru. A Česká filharmonie se prezentovat umí – což ostatně sama dokázala v inzertní příloze na 121. sezonu, v níž zajímavými a netradičními texty upoutala jistě spoustu čtenářů

Hudební rozhledy jsou vzhledem ke své periodicitě odsouzeny k referování o neaktuálních tématech. Této (v dnešní době obrovské) nevýhody ale dokázala redakce v roce 1996 využít. Predikovat v lednovém čísle, s uzávěrkou někdy v polovině prosince, odstoupení šéfdirigenta Albrechta, to chtělo velkou znalost poměrů a dobré zákulisní zdroje. Samozřejmě, že Albrechtovy kroky napovídaly, že se blíží jeho zkáza, nicméně trefné glosy a komentáře autorů kolem šéfredaktora Šmolíka dokázaly čtenáře přesvědčit, že očekávané zemětřesení ve filharmonii je nevyhnutelné. V kontrastu s výše zmíněným zůstává druhá polovina roku, v níž filharmonické téma v Rozhledech spíše skomírá. Je otázkou, zda se nedalo referovat o instituci i jinak než ve formě referátů z koncertů – například umožnit čtenářům větší nahlédnutí „pod pokličku“ zjevně rozbouřeného filharmonického kotle, podobně jak se o to snažila Drápelová v MfD.

Rok 2016 je uchopen v Rozhledech důstojně, orchestr je vnímán v naprosto odlišné roli než jeho předchozí, dvacet let stará verze. Bělohávkův omlazený výběr začal ukazovat své schopnosti a ne nadarmo je i na stránkách Rozhledů přirovnáván k legendárním orchestrům Talichovým nebo Kubelíkovým. V časopise, který v současnosti zřejmě více dbá dobrých vztahů s inzerenty než osobitých a vyhraněných přispěvatelů, není nález kritického textu obvyklý. Ani renovovaná instituce neunikla několika výtkám ze strany redaktorů Hudebních rozhledů, kteří tepali nedobře zvolený dramaturgický plán.

Z hlediska kvantitativního lze také konstatovat, že pozice České filharmonie v českých médiích neskomírá, naopak se lepší. Jen je stále ještě potřeba tu a tam zapracovat na prezentovaném obsahu, protože stále vyhrává ten, kdo se dokáže nejlépe prodat.

8. Literatura a použité zdroje

BURTON, Graeme. Úvod do studia médií. Brno: Barrister & Principal, 2001. Studium (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-67-6.

MLEJNEK, Karel. Česká filharmonie : deset kapitol ze stoleté historie orchestru. Praha: Česká filharmonie, 1996. ISBN 80-7185-074-8 · il., portréty

HOLZKNECHT, Václav. Česká filharmonie. Příběh orchestru. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963. ISBN 02-114-63.

KOLÁČKOVÁ, Yvetta. Česká filharmonie 100 plus 10: Deset kapitol ze stoleté historie orchestru. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1422-5.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

Internetové zdroje

ABC ČR: Periodický tisk [online]. 1996 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>

ČRo3: Vltava: Mozaika: Budoucnost České filharmonie očima jejího generálního ředitele Davida Marečka [online]. 4.1.2017 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/budoucnost-ceske-filharmonie-ocima-jejeho-generalniho-reditele-davida-marecka-5070078>

Výroční zpráva FOK za rok 2016 [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: http://www.fok.cz/wp-content/uploads/2013/08/FOK_Vyrocnizprava_2016.pdf

Periodika

Hudební rozhledy. 1996, 47 (1-12). ISSN 0018-6996

Hudební rozhledy. 2016, 67 (1-12). ISSN 0018-6996

Mladá fronta Dnes. 1996, (1-303). ISSN 1210-1168

Mladá fronta dnes. 2016. (1-300). ISSN 1210-1168